

Nieuwsbrief

Stichting Natuurvrienden Capelle aan den IJssel e.o. • Vierde jaargang • Nummer 7 • juli 2008

VOGELS HERKENNEN VOOR BEGINNERS

Amsterdammers kennen alleen maar "Sijsjes" en "Drijfsijsjes". Dit is een bekende grap. Het valt ons al vele jaren op, dat velen nauwelijks eenvoudige soorten uit hun dagelijkse omgeving (achtertuin) kunnen onderscheiden, zodat deze grap wel werkelijkheid begint te worden. Het is een zelfde soort probleem als dat kinderen vaak denken dat melk uit de melkfabriek komt.

Deze onthechting van de natuur is een algemeen fenomeen. Het gekke is echter, dat wanneer men door een kenner gewezen wordt op bijvoorbeeld een IJsvogel, een Staartmees, een Groene Specht, enz., men razend enthousiast wordt. Dit is een teken dat men er wel meer van wil zien en weten: Herkennen = Beleven! Dit is echter niet eenvoudig. Er zijn honderden vogelsoorten in Nederland. Alleen al in het Schollebos zijn meer dan 100 soorten de afgelopen 30 jaar waargenomen. Je moet natuurlijk wel willen LEREN en ONTHOUDEN, maar daar is geen haast mee. Wie heeft leren schrijven en rekenen kan ook vogels leren herkennen...

Benodigheden

Je kan je natuurlijk inschrijven voor een dure cursus "Vogels Herkennen", maar door eigen initiatief, eventueel aangevuld met excursies (die wij regelmatig organiseren) kom je al een heel eind.

Onmisbare benodigheden:

Een Vogelgids. Koop niet gelijk de allerbeste, want daar staan alle Europese soorten in met ondersoorten, varianten, winter- en zomerkleed, enz. Begin eenvoudig met een simpele gids. Als je enthousiast wordt krijg je vanzelf de behoefte aan een uitgebreidere gids.

Een Verrekijker. Onmisbaar, maar koop niet direct de duurste. Koop een eenvoudige kijker van 7x50 (vergroot 7x, lensdiameter 50 mm, is lichtsterk en heeft een grote beeldhoek).

Daarnaast is een CD met vogelgeluiden erg belangrijk als je een vogel niet op beeld kan herkennen, maar wel op geluid. Aanrader: "Vogels van Europa" van ETI, uitgever: tijdschrift "Natuur en Techniek" en Uitgeverij Segment B.V. Deze CD toont alle Europese vogelsoorten, verspreidingsgebieden, biotoop, belangrijkste geluiden, enz.

blauwe reiger

ekster

boeren zwaluw

huismus

Het waarnemen van vogels

Als je een vogel ziet die je niet direct herkent, let je eerst op de volgende zaken:

Grootte

Vergelijk de grootte van die vogel met voor u wel bekende soorten als Mus, Spreeuw, Merel, Ekster, Eend, enz.

Hoofdkleuren

Welke kleuren vallen direct op en waar zitten die? Onder- / Boven- / Zijkant of Kop. Zwart + Wit? Zwart + Wit + Rood?, Geel + Zwart?, onbestemd grauw grijs-bruin?

Vorm

Vergelijk ook hier met bekende soorten: Eend-achtig, Reiger-achtig? Mus-achtig? Merel-achtig? Steltloper (lange poten)?, Roofvogel?, enz

Details voorzover mogelijk:

Vleugeltekening en -vorm (vooral van vliegende vogels) Lengte, vorm, kleuren en kleurenpatroon van de staart
Vorm en lengte snavel
Oogstrepen: gekleurde strepen boven, onder of "door" het oog.

Geluid

Heel veel vogels zijn duidelijk herkenbaar aan hun zang, roep, of alarmroep. Leer die echt te herkennen. Veel vogels hoor je eerder dan dat je ze ziet! Het leuke is dat veel vogelsoorten hun naam te danken hebben aan het geluid dat ze voortbrengen:

Kauw : "KaKa"
Kraai : "Kraa"
Raaf : "Raaa"
Ekster : "Ek-Kek-Kek"
Tjiftjaf : "Tji-Tjà-Tjà"
Kievit : "Kiewieeee"
Grutto : "Grutoo-Grutoo"
Wulp : "Wuuliep"
Hop : "Hoepoe"
Koekoek : "Koekoe"

Probeer om geluiden te onthouden door deze te associëren met u bekende geluiden, zoals een schreeuwend speenvarken (Waterral), een u bekend melodietje (vijfde symfonie van Beethoven: Geelgors), enz. Is het geluid vloeiend, staccato, schreeuwend, luid, zacht, prevelend, enz. Zo is het uiterlijke verschil tussen Fitis en Tjiftjaf in het veld niet te onderscheiden, maar qua geluid is het een wereld van verschil.

Biotoop (omgeving)

Het spreekt voor zich dat een vogel op het water een watervogel is. Maar let ook op andere zaken: - bos (dennen-/loof- of gemengd bos), strand rivier-/meer-/ slootoevers, weiland?, stad, enz. Zo is in het veld een Matkopmees nauwelijks te onderscheiden van een Glanskopmees: de biotoop geeft (naast het geluid!) de doorslag.

Opnieuw leren kijken en luisteren?

Om vogels te herkennen moet je ze eerst zien of horen. Daarvoor moet je eerst leren om te kijken en te luisteren. Dat klinkt vreemd, want je

buizerd

ooievaar

grauwe gans met jongen

merel

spreeuw

ijsvogel

loopt natuurlijk niet met een blinddoek en wattenpropjes in je oren in een bos. Met leren kijken en luisteren wordt bedoeld, dat het een soort tweede natuur moet worden om bewust om je heen te kijken en te luisteren. Als je dat niet doet ontgaat je naar schatting 95% van alle vogels die er te zien waren! Houd je oren dus goed open en wees alert op alle vogelgeluiden, kijk goed om je heen, omhoog in de bomen en in de lucht. Het geeft een kick als je een overvliegende jagende Sperwer of Boomvalk waarneemt of een Groene Specht die in een grasveld naar mieren loopt te zoeken. Kijk je alleen maar vooruit of zie je een grasveld alleen maar als grasveld, dan zie je deze vogels echt niet!

Kijken met de verrekijker

Leer ook om te gaan met een verrekijker. Zoals gezegd; begin met een eenvoudige veldkijker van 7x50. Deze heeft een grote beeldhoek, dat vergemakkelijkt het zoeken door de verrekijker. Oefen gewoon door met blote ogen een voorwerp te selecteren waar je met de kijker naar wilt kijken. Neem ook karakteristieke details op, zoals vormen van takken, stand van bomen ten opzichte van elkaar, een dakantenne, enz. Deze details zijn belangrijk als je het geselecteerd object met de kijker in beeld wilt krijgen. Concentreer je al kijkend en breng de kijker - aldoor kijkend - voor je ogen. Na enige oefening krijg je het geselecteerde voorwerp gewoonlijk wel in beeld. Vervolgens oefenen in het scherp stellen, dat leert erg snel, gewoon een kwestie van draaien van de scherpstelring. Probeer al die tijd de richting van het object vast te houden. Als je

denkt dat je alles goed hebt gedaan en je ziet het object niet, kunnen er twee dingen aan de hand zijn: of het object (vogel, diertje) heeft zich verplaatst, of je hebt de kijker niet nauwkeurig gericht. Nu zie je hoe belangrijk het is om ook de details in de omgeving te hebben bestudeerd: zat die specht nu links of rechts van die boom, enz. Dit voorkomt dat je de hele procedure opnieuw moet doorlopen en je kan nu zoeken door de kijker. Blader ook regelmatig in je vogelgids. Vooral in het begin zul je merken dat als je in het veld een vogel ziet die je niet kent, je dan toch een soort "déjà vu" hebt.

Hoe je naar vogels wilt kijken, is natuurlijk je eigen keuze. Er zijn fanatieke vogelaars

scholekster

grutto

die een vrije dag nemen en spoorvlagen van Zuid Limburg naar Texel reizen om een hele bijzondere soort te willen zien die daar is waargenomen. Je kan uren in een vogelkijkhut zitten wachten op wat er voorbij komt, maar kan ook al wandelend of fietsend gewoon goed om je heen kijken en luisteren. Alles heeft wel wat, je moet het zelf invullen afhankelijk van interesse en tijd. De één vindt het voldoende om weer een nieuwe soort op zijn scorelijst te kunnen bijschrijven, de ander raakt juist geïnteresseerd in het gedrag van zelfs "simpele" soorten als een Kauttje of Koolmees. Absolute voorwaarde is dat je leert genieten van de natuur in je omgeving.

Dan hier nog enkele tips

Draag geen opvallend felgekleurde kleding.

Hoe trager je je voortbeweegt, des te meer valt er te zien op een geschikte plek. Stilzitten in schuil- of vogelkijkhut, of gewoon op een dijkje in de polder heeft als voordeel dat de trefkans het grootst is om de daar aanwezige soorten te zien. Vanuit een stilstaande auto is ook goed waar te nemen op een plek die daarvoor geschikt is. Vrijwel alle vogels blijven waar ze zijn, maar als je uitstapt vliegen ze meestal weg! Wandelen heeft dat voordeel iets minder, maar heeft weer als voordeel dat je een groter gebied bestrijkt. Bovendien kan je wandelen afwisselen met aangename stilzitzipauzes en is wandelen gezonder dan stilzitten! Fietsen gaat alweer wat te snel: er ontgaat je teveel.

Gedraag je rustig: niet hollen, schreeuwen, luid praten, of schichtige bewegingen maken. Zie je een vogel die zelfs voor de verrekijker te veraf is, besluip die vogel dan door steeds een paar passen te doen en opnieuw te kijken.

Kijk vogels nooit rechtstreeks aan, ze gaan dan veel eerder op de vlucht. Probeer er "langs heen" te kijken.

Neem ook de omgeving op! Polder, zandgrond, water (zee, rivier, beek, sloot, vijver), naaldbos, loofbos, gemengd bos, parkbos, stad, flora, enz. Het kan van belang zijn om een vogel te identificeren, maar op den duur kan je zelfs voorspellen welke vogels in welke omgeving te verwachten zijn, leer je steeds meer over de ecologische interacties en ga je je steeds meer interesseren voor de natuur in zijn geheel!

Let op het seizoen! standvogels, zomergasten, wintergasten, trektijd.

Accepteer teleurstellingen! Vogels zijn nu eenmaal vaak schuw en zijn weer verdwenen voor je ze hebt kunnen identificeren. Uitgangspunt is en blijft genieten van de natuur!

Neem eens deel aan excursies en maak daar een gezellige dag van.

Alle foto's: www.vogeldagboek.nl.

Breng eens een bezoek aan deze site. Schrijf u in voor een leuke nieuwsbrief die een aantal keren per maand uitkomt.

Avond-excursie Vleermuizen

Dag: zaterdag 2 augustus
Tijd: 21:30 uur (afhankelijk van het weer)
Startpunt: parkeerplaats Pannekoekenhuis
Bermweg in Capelle a/d IJssel
Duur: ca. 2 uur
Kosten: vrijwillige bijdrage
Excursieleider: Peter van Dalen

Ook dit jaar organiseert de Stichting Natuurvrienden Capelle aan den IJssel e.o. een vleermuizenexcursie. Onder leiding van een vleermuizenspecialist en met behulp van een batdetector gaan we vleermuizen opsporen in het Schollebos. U krijgt eerst uitgebreide informatie over hun leefwijze, voorkomen, enz. en daarna gaan we op pad.

Voor deze excursie is het noodzakelijk dat u zich van te voren opgeeft. Aanmelden vóór 1 augustus via e-mail: excursie@natuurvriendencapelle.nl

Bij, *voor de vleermuizen*, slechte weersomstandigheden gaat de excursie niet door. Tussen 18:00 en 19:00 uur wordt u gemaïld bij het niet doorgaan. Uiteraard gaan wij het opnieuw proberen! Tweede datum: 30 augustus, zelfde plaats, maar om 20:30 uur.

Oproep om natuurvriend(in) te worden.

Als u ons financieel wilt steunen, kunt u uw bijdrage overmaken op:
giro nummer 42 89 550
t.n.v. Stichting Natuurvrienden Capelle
aan den IJssel en omgeving
te Capelle aan den IJssel

